

פקודת הסמים המסוכנים - היסטוריה והגדרות

אין זה סוד שבישראל (כמו בכל העולם) אנשים רבים משתמשים בסניטוזות של חומרים, בין אם מהטבע ובין אם מהמעבדה, שחלקם רק רוצים "לצאת קצת מהשגרה" או "להיות בשיכון חושים". ואולם, אנשים אלה עוברים עבירה חמורה ביותר לדעת המחוקק ומפרים פקודה שניתנה בשנת 1973 - פקודת הסמים המסוכנים. מהם מקורות הפקודה? אילו סוגי עבירות ועונשים היא כוללת? מהם החומרים שמוגדרים כסמים מסוכנים בישראל? האם ישנם הבדלים בענישה בין החזקת סמים לשימוש עצמי או לא לשימוש עצמי? עו"ד אסף דוק מסביר.

אחת ולתמיד - מהי ההגדרה של "סם"?

עוד בימי קדם, בני-אדם גילו את השפעתם של חומרים פסיכואקטיביים המצויים בטבע ששימשו להרגעה ולשיכון כאבים, לעריכת טקסים דתיים ולצורכי תענוגות. אט אט התגלו חומרים נוספים שהפכו לנפוצים. באסיה התגלתה השפעתו של פרג האופיום כמשנה תודעה, בצפון אמריקה התגלה הטבק ובדרום אמריקה עלי הקוקה. בהודו גילו את השפעת עשן הקנביס (חשיש). השם שניתן לכלל חומרים אלה הוא "סמים". סם בהגדרתו הינו חומר היכול להיות לשימוש רפואי או לשימוש עצמי, המשנה את תפיסת ההכרה וגורם לשינויים חשיבתיים, רגשיים וגופניים. שימוש באופן אינטנסיבי בסמים עלול לגרום לתלות בסם ולסבילות אליו, דבר המוביל להגדלת צריכתו בכדי ליצור את השפעתו הרצויה על הצרכן.

כמה מילים על היסטוריה וחקיקה בעולם

בסוף המאה ה-19 ובתחילת המאה ה-20 שימוש בסמים היה נפוץ בקרב המעמד העליון בארצות-הברית, במיוחד בקרב הגבירות. עד שנת 1914, סמים, כולל סמים קשים, היו בתרופות שניתן היה לרכוש בבתי מרקחת ללא מרשם. כמו כן, יצרני התרופות הכניסו סמים לתרופות מסוימות, בכדי שלקונים תהייה הרגשה טובה, נוסף לשימושם העיקרי. ואולם, על פי התפיסה הרווחת כיום, שימוש בסמים פוגע הן ביחיד והן בחברה, על כן הוטלו איסורים בעולם ובישראל הנוגעים לשימוש וסחר בהם. החקיקה נגד שימוש בסמים ובאלכוהול החלה בארצות-הברית בתחילת המאה ה-20, עם חקיקת "החוקים הכימיים", שנועדו להגן על הציבור הרחב ועל מעמד הביניים מפני האיום שהציבו המשתמשים בסמים על ערכי המוסר. בשנת 1914 חוקק "חוק הריסון" בארצות-הברית נגד השימוש בסמים. עם חקיקת החוק הוקמו קבוצות מסוימות בחברה, שנקראו "המנהיגים המוסריים", בדרך-כלל אלו היו קבוצות דתיות או קבוצות חברתיות, שהחלו לפעול ולהטיף נגד משתמשי הסמים. כעת החלו להישמע קולות כי שימוש בסמים גורם לפשע ועל כן יש למנוע באופן גורף שימוש בהם. אחד ממנהיגים אלו היה הארי אנסלינגר, שהקים את המשרד הראשון למלחמה בסמים בשנים 1929-1930.

כיצד מדינות העולם התגייסו למען מניעת שימוש בסמים?

בשנת 1946 ארגון האומות המאוחדות שם לעצמו מטרה למגר את השימוש בסמים, ועל כן בשנה זו נכתב פרוטוקול לכך ובשנת 1961 נכתבה האמנה היחידה על סמים מסוכנים. כמו כן, בשנת 1971 נחתמה אמנה בין-לאומית נוספת בדבר איסור בשימוש חומרים פסיכוטרופיים, נוסף על סמים שהם נגזרת של קנביס, קוקה ואופיום, שבהם דנה האמנה מ-1961. זאת ועוד, בשנת 1988 נחתמה אמנה בנושא איסור הסחר בסמים מסוכנים וחומרים פסיכוטרופיים. אמנות אלו אושררו על ידי מספר רב של מדינות, ביניהן מדינת ישראל. נוסף לאמנות אלו, מדינת ישראל חוקקה את 'פקודת הסמים המסוכנים' בשנת התשל"ג - 1973.

מהי פקודת הסמים המסוכנים בישראל?

פקודת הסמים המסוכנים כוללת בקביעתה את כלל הפעולות הקשורות בסמים שהן בבחינת עבירה פלילית, כמו עבירות ייצור, הכנה, הפקה, החזקה, סחר, יבוא וייצוא של סמים. הפקודה מבארת מה נחשב לגידול או להפקה של סם, מהו שימוש או החזקה בסם, וכן מתייחסת להחזקת כלים לשימוש בסמים. בנוסף, הפקודה מגדירה את העונשים המוטלים למבצעי עבירות אלו. בסעיף 6 לפקודה נקבעה עבירת ייצור, הכנה והפקה של סם: "לא יגדל אדם סם מסוכן, לא ייצר אותו, לא יפיק אותו, לא יכין אותו ולא ימצה אותו מחומר אחר, אלא ברישיון מאת המנהל". על פי האמור לעיל, המחוקק הישראלי אוסר כל ייצור, הכנה, הפקה או החזקה של סמים מסוכנים וכל שימוש בהם ללא היתר מאת "המנהל", שעל פי סעיף 1 לפקודה, הוא "המנהל הכללי של משרד הבריאות או מי שהמנהל הסמיכו לעניין הנדון".

נשאלת השאלה - מהי הגדרתו של "סם מסוכן"?

ובכן, על פי סעיף 1 בפקודה סם מסוכן הוא: "חומר מן המפורטים בתוספת הראשונה לרבות כל מלח שלו, וכן כל תכשיר, תרכובת, תערובת או תמיסה של חומר כאמור ומלחיהם". בתוספת הראשונה לפקודה נמצאת רשימה מפורטת של כלל החומרים הצמחיים והכימיים שהוגדרו סמים מסוכנים ואסורים לצריכה. בין אלה נמנים חומרים המוכרים לרבים מאיתנו, הכתובים בפקודה בשמם הכימי, כגון קנביס, חשיש, LSD, אופיום, קוקאין ועוד.

מהו העונש המוטל על מי שמייצר, מכין או מפיק סם?

על פי החוק, על עבירת סחר בסמים המצוינת בסעיף 6 (ייצור, הכנה והפקה של סמים - מתייחס כמובן גם לפעולה של גידול סמים), המחוקק רשאי להטיל עד 20 שנות מאסר או קנס של עד 5,650,000 ₪.

האם מי שאיננו מייצר סם אלא "רק" מחזיק סם בביתו עובר עבירה?

בפקודת הסמים המסוכנים ישנו איסור על החזקה ושימוש בסמים, המופיעים בסעיף 7(א): "לא יחזיק אדם סם מסוכן ולא ישתמש בו, אלא במידה שהותר הדבר בפקודה זו או בתקנות לפיה, או ברישיון מאת המנהל". בהמשך, הסעיף מפרט את ענישה בגין עבירה זו וקובע הבדל בין החזקת סם לשימוש עצמי לבין החזקה שלא לשימוש עצמי. הבדלים אלו נקבעים על פי כמות הסם שנתפס. לדוגמה, החזקה של מעל 2 גרם אופיום, מעל 0.2 גרם אקסטזי או אמפטמינים אחרים, מעל 15 גרם מריחואנה או חשיש, או מעל 0.3 גרם של קוקאין או הרואין, נחשבת להחזקה שאינה לשימוש עצמי.

מהו העונש על החזקת סם לשימוש עצמי ועל החזקה שאינה לשימוש עצמי?

עונש המקסימום שניתן להחזקה לשימוש עצמי הוא 3 שנות מאסר או קנס של 226,000 ₪. לעומת זאת, בגין החזקה שלא לשימוש עצמי עונש המקסימום הוא 20 שנות מאסר או קנס של 5,650,000 ₪. במידה ואדם נתפס בכמות שנחשבת שאינה לשימוש עצמי, ניתן לשכנע את בית המשפט כי השימוש איננו למטרות הפצה או סחר אלא לצריכה עצמית בלבד.

לסיכום - פקודת הסמים המסוכנים - חמורה ביותר בעיני במדינה

במאמר הבאנו מידע בנוגע לפקודת הסמים המסוכנים בישראל. ניתן לראות בענישה שנקבעה בפקודת הסמים המסוכנים כי מדינת ישראל מתייחסת לעבירות סמים בחומרה רבה, וכל מקרה של החזקה או סחר בסמים מטופלים ביד קשה בידי המשטרה ומערכת

21/02/2020

077-5006206

052-6885006

פקודת הסמים המסוכנים - היסטוריה והגדרות

התביעה.